

LIKABEHANDLINGSPLAN

Policy och handlingsplan för
hälsofrämjande psykosocial arbetsmiljö

Ådalsskolan

Maj 2009

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Skolans uppdrag.....	4
Definitioner.....	5
Mål	6
Ansvar	7
Förebyggande arbete.....	8
Åtgärder - Anmälan	9
Information.....	10
Uppföljning - Utvärdering - Revidering.....	10
Handlingsplan.....	11
Kontaktpersoner.....	13
Ombudsmän.....	14

Inledning

Denna skrift omfattar både elever och personal och ska ge vägledning kring hur vi i gymnasieskolan ska förhålla oss till den psykosociala arbetsmiljön. Målet är en hälsofrämjande/stödjande skola där alla trivs, känner sig trygga, har inflytande och får en möjlighet att utvecklas och lyckas.

Skolan är enligt arbetsmiljölagen att betrakta som vilken arbetsplats som helst och är därför skyldig att förebygga ohälsa och olycksfall. Skolan är också enligt Skollagen skyldig att utforma verksamheten i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar.

Alla som verkar i skolan skall främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö. Skolan skall främja förståelse för andra människor och utveckla förmågan till inlevelse i andra människors situation. Särskilt skall den som verkar inom skolan främja jämställdhet mellan könen samt aktivt motverka alla former av diskriminering och annan kränkande behandling såsom mobbning och rasistiska beteenden. Kvinnors och mäns lika rätt är självklar, oavsett sexuell läggning, funktionshinder, etnisk eller religiös tillhörighet. Ingen i skolan skall utsättas för mobbning. Alla tendenser till detta skall aktivt bekämpas.

Om diskriminering eller kränkande behandling ändå uppkommer finns en handlingsplan som vi agerar efter.

Innehållet i detta dokument bygger på Arbetsmiljölagen, Arbetsmiljöverkets författningssamling (AFS), Skollagen (SFS 1985:1100), Skolverkets allmänna råd och Lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (2006:67).

Skolans uppdrag

Utdrag ur Skollagen 1 Kap, 2§ (SFS 1985:1100)

"Verksamheten i skolan skall utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar inom skolan skall främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö. Särskilt skall den som verkar inom skolan

- 1. främja jämställdhet mellan könen samt*
- 2. aktivt motverka alla former av kränkande behandling som mobbning och rasistiska beteenden."*

Utdrag ur Lag (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever

Alla som arbetar i verksamheten skall:

- "främja barns och elevers lika rättigheter samt motverka diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder."*
- "motverka annan kränkande behandling"*

Huvudmannen för verksamheten skall:

- "se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att främja de ändamål" som anges i lagen.*
- "se till att det finns en likabehandlingsplan för varje enskild verksamhet"*
- "I planen ska planerade åtgärder redovisas. Planen skall årligen följas upp och ses över."*

Skyldighet att utreda och vidta åtgärder mot trakasserier och annan kränkande behandling

- " Om huvudmannen för verksamheten, rektorn eller motsvarande ledningsfunktion eller annan personal får kännedom om att ett barn eller en elev i verksamheten anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller annan kränkande behandling i samband med att verksamheten genomförs, skall huvudmannen eller den huvudmannen bestämmer utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra fortsatta trakasserier eller annan kränkande behandling".*

Definitioner

Hälsofrämjande skola handlar om att skapa en miljö som främjar hälsa och uppmärksammar det som fungerar bra. Här råder ett stödjande klimat där alla känner sig sedda och det finns en tro på att alla kan lyckas.

Psykosocial arbetsmiljö handlar om hur individer behandlar varandra på en arbetsplats. Den psykosociala arbetsmiljön är individuell, d v s en subjektiv upplevelse av arbetssituationen och kan på en och samma arbetsplats upplevas på flera olika sätt.

Diskriminering är ett övergripande begrepp för negativ och därmed kränkande behandling av individer eller grupper av individer utifrån olika grunder såsom kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder.

Direkt diskriminering är det om en elev missgynnas genom särbehandling på grund av de fem diskrimineringsgrunder som lagen omfattar, det vill säga kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning och funktionshinder.

Indirekt diskriminering är det om en elev missgynnas genom att till synes neutrala ordningsregler med mera tillämpas så att de i praktiken får en diskriminerande effekt.

Etik avser våra reflektioner över mänskliga värderingar och dess grund och handlar om det som vi betraktar som rätt och fel, d v s de värden vi ansluter oss till.

Normer säger hur vi ska handla i enlighet med etiska ställningstaganden/värderingar.

Kränkande behandling kan vara knuffar, slag, glåpord, sexuella trakasserier, sabotage av personlig egendom, hot, våld eller annat ovänligt bemötande som att sätta krokben, skicka elaka mail, SMS eller liknande. Även psykiska kränkningar som t ex utfrysning omfattas av begreppet annan kränkande behandling. En kränkning kan vara avsiktlig eller oavsiktlig. Definitionen av när någon kränks är subjektiv, då endast den utsatte vet vad den känner och har tolkningsföreträde.

Mobbning skiljer sig från andra former av kränkande behandling, då mobbing avser upprepad och/eller systematisk kränkning av en och samma individ. Vidare råder det en obalans i makt mellan den som mobbar och den som utsätts för mobbing.

Främlingsfientlighet innefattar rädsla och en negativ fientlig attityd mot personer som invandrat till det svenska samhället eller har en annan etnisk tillhörighet.

Rasism bygger på föreställningen om den egna folkgruppens överlägsenhet utifrån uppfattningen om att det finns biologiska skillnader mellan folkgrupper. Mot bakgrund av en sådan uppfattning ses vissa folkgrupper som mindre värda och därmed legitima att förtrycka, utnyttja eller kontrollera.

Homofobi avser motvilja mot eller förakt för homo- eller bisexualitet och mot homo- eller bisexuella personer. Det kan även innebära motvilja eller förakt mot exempelvis transsexuella och transvestiter.

Sexuella trakasserier avser kränkningar grundade på könstillhörighet eller anspelningar på sexualitet.

Mål

- Ådalsskolan skall präglas av en öppen attityd och respekt för människors olikheter och lika värde. Alla elever skall ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter vid Ådalsskolan oavsett könstillhörighet, sexuell läggning, funktionshinder, utseende, etnisk eller religiös tillhörighet.
- Ådalsskolan skall aktivt arbeta med demokrati och värdegrundsfrågor. Alla skall kunna känna sig trygga och bemötas och behandlas med respekt för sin egenart.
- Ådalsskolan skall ha ett klimat där elever och personal blir delaktiga, trivs och tar ansvar för sin utveckling och sin arbetsmiljö. Skolan skall vara en plats som sjuder av liv och som elever och personal längtar efter att vara i.
- På Ådalsskolan råder höga förväntningar på elever och personal samt en tro på att alla kan utvecklas och lyckas. För elever med olika förutsättningar och särskilda behov anpassas studiemiljön.
- I samverkan med Lokala styrelsen vill Ådalsskolan verka för likabehandling av elever och för att likabehandlingsplanen blir ett fungerade arbetsredskap och ett levande dokument i vardagen.
- Skolan och hemmet skall samarbeta och klart ta avstånd från alla former av kränkande behandling.
- Personal, elever och vårdnadshavare skall ha god kännedom om denna likabehandlingsplan och om handlingsplanen. Alla skall arbeta åt samma håll, reagera på och motverka diskriminering samt annan kränkande behandling.
- Det är nolltolerans mot kränkningar på Ådalsskolan. Alla elever och all personal har rätt att vistas i en skolmiljö fri från diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Om diskriminering eller kränkning ändå uppkommer utreds detta och åtgärder vidtas omgående.

Ansvar

- Skolledningen ska vara tydlig med vilka värderingar som råder i skolan angående arbetsmiljön. De ska leda det hälsofrämjande och förebyggande arbetsmiljöarbetet och de har det övergripande ansvaret för att lagen efterlevs och för att personalen kompetensutvecklas i ämnet.

Ansvarig: Verksamhetschef och programrektorer.

- Skolans personal har ett särskilt ansvar som förebilder. De ska sätta klara och kända gränser och agera med omsorg och engagemang.

Ansvarig: All personal

- Kommunikation har stor betydelse för allas trivsel, motivation och engagemang. En rak och tydlig kommunikation undanröjer utrymme för misstolkningar och osäkerhet. En förutsättning för en rak kommunikation är ett öppet och tillåtande klimat där man vågar framföra sina åsikter eller tala om när något inte känns bra. Samtal och reflektion är de främsta verktygen för att skapa ett gemensamt förhållningssätt och en positiv atmosfär.

Ansvarig: Alla elever och all personal

- Snabb reaktion förväntas på frånvaro (sjukfrånvaro eller skolk), bristande engagemang och stress bland elever och personal eftersom det kan vara symptom på en dålig arbetsmiljö. Elever och personal har också ett ansvar för att signalera om de upplever ett försämrat klimat i skolan.

Ansvarig: Undervisande lärare, föräldrar, elever, elevhälsa och skolledningen.

- Föräldrarna ska känna till hur deras ungdomar trivs och lyckas i skolan. En fortgående, ömsesidig dialog mellan hemmet och skolan ska pågå så länge eleven är omyndig och om möjligt även därefter. Föräldrar kan själva följa elevernas närvaro via Dexter, ett närvaroprogram anslutet till Ådalsskolans hemsida.

Ansvarig: Föräldrar, elever, mentorer, elevhälsan och skolledningen.

- Vid utvecklingssamtal, då elevens hela studiesituation tas upp, aktualiseras också frågor kring arbetsmiljö, trivsel, stress, diskriminering och annan kränkande behandling mm.

Ansvarig: Mentorer och elever

- Skolsköterskan inom elevhälsan ska erbjuda hälsosamtal till samtliga elever i åk 1. Hälsosamtalet ger skolan möjlighet att fånga upp elever som inte mår bra eller inte trivs i skolan. Hälsosamtalen ger också möjlighet till allmän kartläggning av gymnasieungdomarnas hälsa, en kunskap som bör ligga till grund för ett strategiskt riktat hälso- och förebyggande arbete inom gymnasieskolan.

Ansvarig: Skolsköterska och elev i samarbete med övrig elevhälsa och skolledning.

Förebyggande arbete

Samtliga vuxna på skolan har ett ansvar för att reagera när de ser att någon blir utsatt för mobbning, trakasserier, kränkande eller diskriminerande behandling. Personalens förhållningssätt till kollegor och eleverna betyder mycket för elevernas förhållningssätt mot varandra. Skolans ordningsregler ska följas och alla har ett ansvar för att så sker. På följande sätt arbetar skolan i förebyggande syfte:

- Vi strävar efter en lyhördhet hos alla vuxna så att de omedelbart agerar när någon blir utsatt.
- Elevhälsokonferenserna tar alltid upp frågan om klassklimat.
- Klassråden behandlar förhållandena i klassen.
- Vid utvecklingssamtal och enskilda samtal ska trivselfrågor tas upp.
- Läsårskäter genomförs, där även trivselfrågor tas upp.
- Skolsköterskan samtalar enskilt med alla elever i åk 1 och ställer då även frågor om trivseln.
- Klassträffar ordnas under trevliga former av mentorer för åk 1 i början av höstterminen.
- Friluftsdagar ordnas för att eleverna ska få tillhörighet i sin klass.
- Ådalsskolan bidrar till att främja förståelse för andra människor i den reguljära undervisningen och genom information och utbildning vid temadagar (ev i samarbete med ombudsmännen DO och BEO).
- Olika indelningssätt vid grupparbeten som förhindrar utanförskap sker.
- Fortlöpande fortbildning för personal om elevsyn, människosyn, förhållningssätt och konflikthantering genomförs.

Åtgärder - Anmälan

Åtgärder för tillrättavisande av elever i gymnasieskolan regleras i 6 kap. 21-25 §§ gymnasieförordningen. Följande gäller:

- Lärare uppmanas att på lämpligt sätt få eleven att ändra på olämpligt uppträdande och mindre förseelse.
- I gymnasieskolan kan läraren visa ut en elev för högst återstoden av pågående undervisningspass.
- Om en elev fortsätter att uppträda olämpligt ska rektor försöka ta reda på orsaken och få eleven att bättra sig. Om ingen bättring sker kan rektor vid behov utdela varning.
- Om eleven inverkar kränkande, skadligt eller hälsofarligt för andra elever, kan eleven avstängas av från gymnasieskolan under högst två veckor av terminen eller förvisas från kommunens skolor högst tre terminer utöver den termin när beslut meddelades.

I samtliga fall ska en bedömning göras av hur allvarlig diskrimineringen eller kränkningen är och om händelsen ska anmälas till annan myndighet:

- Personal i skolan som misstänker eller känner till att barn och ungdomar far illa eller på annat sätt behöver stöd, hjälp och skydd är skyldig att genast anmäla detta till socialtjänsten (enligt 14 kap, § 1 i SoL, eller 1 kap, § 2a i Skoll).
- En del fall av kränkande handlingar är brottsliga och bör därför anmälas till polisen (t ex misshandel, olaga hot, ofredande, trakasserier, förtal/förolämpning, sexuellt ofredande, hets mot folkgrupp)
- Enligt Arbetsmiljöförordningen ska alla olyckor och tillbud som inneburit allvarlig fara för liv eller hälsa utan dröjsmål anmälas till Arbetsmiljöverket.

Skolan är skyldig att handla för att komma till rätta med problemen även om en anmälan gjorts till annan myndighet.

Information

Likabehandlingsplanen ska utgöra ett levande dokument i vardagen och vara väl känt av alla parter (elever, föräldrar, skolledning, lärare och all övrig personal). För att nå dit ska dokumentet årligen presenteras för:

- Elever i åk 1 (ht)
- Föräldrar till åk 1- elever i samband med föräldramötet (ht)
- Personalen på personalkonferens (ht)
- Nyttillkomna elever under läsåret
- För nyttillkommen personal under läsåret

Likabehandlingsplanen finns tillgänglig på Ådalsskolans hemsida.

Uppföljning - Utvärdering - Revidering

Likabehandlingsplanen ska årligen under mars månad följas upp och utvärderas av skolledning, elevhälsa, personal, elever och ev föräldrar. Detta görs i samband med:

- Skolledningsmöte
- Möte EHT (Elevhälsoteam)
- Personalkonferens
- Arbetsplatsträff
- Programträff
- EHK (Elevhälsokonferens)
- Möte Lokala styrelsen
- Klassråd
- Föräldrakontakter

Skolledningen gör en skriftlig sammanställning av synpunkterna och vid behov revideras planen.

Handlingsplan

Elever eller personal som uppmärksammar att någon blir kränkt, mobbad eller hotad ska tydligt markera att beteendet är olämpligt och inte accepteras.

Alla som arbetar inom skolan har ett ansvar att reagera och aktivt agera mot all form av kränkande behandling. Efter att ha utrett vad som hänt har skolan skyldighet att åtgärda situationen. Åtgärderna ska vara riktade till både den som blivit utsatt och till den/de som utövat diskriminering eller annan kränkande behandling. Arbetet för att komma tillrätta med problemen måste fortgå tills den utsatte känner sig trygg igen. Den utsatta personen ska ha stort inflytande över hur skolan hanterar ärendet. Rektor/personal kan dock göra anmälningar till annan myndighet utan samtycke från elev eller vårdnadshavare.

I klasser där klimatet verkar hårt eller där mobbning, kränkningar eller trakasserier påstås förekomma kan anonyma trivselenkäter genomföras i samarbete med elevhälsan.

Vårdnadshavare till omyndiga elever som är inblandade bör informeras skyndsamt. Myndiga elever måste ge sitt godkännande till föräldrakontakt.

När utredningar görs ska det alltid ske med all tänkbar hänsyn till framförallt den utsatte men även till övriga inblandade. Utredningen bör sakligt belysa vad som inträffat och omfatta både den som blivit utsatt och den/de som utövat kränkningen. Den bör också utröna och analysera orsakerna till den uppkomna situationen.

Dokumentation om utredningen förvaras hos ansvarig programrektor. Personal som behöver tillgång till handlingarna i sitt arbete, ska enligt sekretesslagen få tillgång till dokumentationen, liksom den berörda eleven och dennes vårdnadshavare. I övrigt bör inte handlingarna spridas, då dessa i de flesta fall omfattas av sekretesslagen (7 kap 9 §). Observera att handlingar gällande diskriminering eller annan kränkande behandling sparas 10 år efter händelsen.

Om elev och/eller vårdnadshavare är missnöjd med skolans arbete/åtgärder kan/bör de kontakta Barn- och elevombudsmannen (BEO). BEO och de andra ombudsmännen ska hjälpa och företräda elever i frågor som rör diskriminering och kränkande behandling i skolan. Om skolledning eller annan personal åsidosatt sina skyldigheter kan huvudmannen bli skadeståndskyldig.

1. Elever som utsätts för trakasserier, diskriminering eller annan kränkande behandling, eller elever/vårdnadshavare som blir vittne till eller får kännedom/misstanke om detta skall vända sig till någon i personalen, t ex
 - mentorer
 - undervisande lärare
 - skolledning
 - elevhälsan

2. Personal som får kännedom om, eller har misstanke om, trakasserier, diskriminering eller annan kränkande behandling är skyldig att agera för att få kränkningarna att upphöra och förhindra att de fortsätter. Alla tillbud/händelser skall dokumenteras i blanketten *"Tillbud/Händelse"*. Programrektorn och ev elevhälsan informeras om tillbudet/händelsen och programrektor får den ifyllda originalhandlingen.
 3. Programrektor, eller den denne utser, inleder utredning av ärendet och vidtar lämpliga åtgärder. Ärendet dokumenteras i blanketten *"Åtgärdsplan – diskriminering och annan kränkande behandling"* och vid behov även i blanketten *"Tillbud/Händelse"*. Ärendet dokumenteras löpande under hela utredningstiden och bifogas utredningen som förvaras hos programrektorn. Programrektorn har elevhälsan till hjälp vid utredningen av ärendet och ibland deltar även annan personal (t ex mentorn). I utredningen ingår bl a:
 - samtal med den kränkte
 - samtal med den/de som utövat, eller misstänks ha utövat, trakasserier, diskriminering eller annan kränkande behandling
 - kontakt/samtal med vårdnadshavare
 - lämpliga åtgärder
- Om personal har eller misstänks ha utövat, trakasserier, diskriminering eller annan kränkande behandling ansvarar rektor för utredning av ärendet.
4. Återkoppling och information angående ärendet till berörda.
 5. Uppföljningssamtal – uppföljning av åtgärder.
Programrektorn, eller den denne utser, utför uppföljningen och ärendet dokumenteras i blanketten – *"Uppföljning"*. Dokumentet bifogas utredningen som förvaras hos programrektor.
 6. Vid behov och om överenskomna åtgärder inte följs eller givit önskat resultat
 - utdelas varning av rektor enl gymnasieförordningen
 - görs anmälan till socialtjänst
 - görs anmälan till polis
 - sker avstängning enl gymnasieförordningen

Kontaktpersoner

Verksamhetschef och rektor

Marianne Öbrand

0612-69 21 52

070-265 80 50

marianne.obrand@adalsskolan.org

Programrektor

Anita Järnbert

0612-69 21 53

070-638 71 19, 073-18 30 179

anita.jarbert@adalsskolan.org

Programrektor

Katarina Näslund

0612-69 21 30

070-366 27 46

katarina.naslund@adalsskolan.org

Kurator

Emma Lundberg

0612-69 21 51

emma.lundberg@edu.kramfors.se

Skolsköterska

Karin Walther

0612-69 21 91

karin.walther@adalsskolan.org

Ombudsmän

DO (Diskrimineringsombudsmannen)

Katri Linna

08-120 20 700 eller 020-360 36 66

do@do.se

<http://www.do.se/>

DO jobbar mot diskriminering på grund av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning och ålder.

BEO (Barn- och elevombudet)

Lars Arrenius

08-586 08 000 eller 08-586 08 237

beo@skolinspektionen.se

<http://www.skolinspektionen.se/BEO/>

BEO övervakar tillsammans med Skolinspektionen den delen av skollagen som handlar om kränkande behandling (14 a kapitlet). De samarbetar även med DO för att motverka kränkningar, diskriminering och trakasserier av barn och elever. De har till uppgift att ta tillvara barns och elevers rättigheter.